

Grensoverschrijdende rundveefusie

Rundveeverbetercoöperatie CR Delta en haar Belgische evenknie VRV deden al veel samen en wilden méér. Maar een grensoverschrijdende fusie van een Belgische vereniging en een Nederlandse coöperatie was juridisch onmogelijk. Dus verzonnen de notarissen een list. 'Wat wij gedaan hebben, staat nergens in de wet.'

TEKST Tatiana Scheltema | BEELD Truus van Gog

An de einder bij Sas van Gent, de grensovergang tussen Nederland en België, doemt in juli 2016 een groep mensen op. Boeren zo te zien, gekleed in overalls. Het worden er steeds meer, tot het er wel zesduizend zijn. Gezamenlijk steken ze de grens over om door te wandelen naar Arnhem, waar ze een notaris tegenkomen. Die notaris constateert dat de boeren, naar Nederlands recht, een informele vereniging vormen: ze zijn immers lid van dezelfde club en doen dingen samen.

Die notaris was Ton Lekkerkerker van Dirkzwager advocaten en notarissen uit Arnhem. Dit beeld, vertelt hij, van de Belgische boeren die met z'n allen de grens oversteken, had hij de afgelopen twee jaar voor ogen bij de fusie tussen de Nederlandse Koninklijke Coöperatie Rundveeverbetering Delta U.A. en de Vlaamse Rundveeteelt Vereniging (VRV), een zogeheten vereniging zonder winstoogmerk naar Belgisch recht (VZW), die hij samen met kandidaat-notaris Deline Kruitbosch tot stand bracht.

RUNDVEEVERBETERING

De coöperaties werkten al langer samen op het gebied van rundveeverbetering (in de volksmond: fokkerij) en hadden het grootste deel van hun activiteiten in 2002 al onder de gezamenlijke holding CRV gebracht. Maar de verenigingsstructuur van de beide aandeelhouders maakte het aansturen van die holding er niet gemakkelijk op, bijvoorbeeld vanwege het feit dat bij belangrijke beslissingen twee

ledenraden afzonderlijk moesten stemmen. 'Daarom wilden ze samengaan', zegt Lekkerkerker. 'Alleen voorziet de Nederlandse of Belgische wetgeving niet in een directe fusie tussen een Belgische VZW en een Nederlandse coöperatie. En de Europese evenmin.'

KUNSTMATIGE INSEMINATIE

Veeteelt- en zuivelbedrijven verenigen zich al eeuwenlang in coöperaties om hun producten tegen een stabiele prijs op de markt te brengen. Ook het fokken van de dieren werd een gemeenschappelijk belang. In 1874 werd het Nederlands Rundvee Stamboek (NRS) opgericht en mochten nog maar drie rassen worden gehouden. Rond 1940 ontdekten de boeren de voordelen van kunstmatige inseminatie (KI) en ontstonden honderden lokale KI-verenigingen. Maar toen men er in de jaren zestig achter kwam dat het stierspermatozoa kon worden ingevroren en er dus een groter gebied kon worden bediend, liep het aantal Nederlandse KI-verenigingen weer terug: van de 48 in 1980 waren er 10 jaar later nog maar 12 over. In 1998 fuseerden de provinciale KI-organisaties met het NRS en genetisch bedrijf Holland Genetics tot een coöperatie met ruim 20.000 leden.

TOPPOSITIE

De VRV had in België eenzelfde groeiproces doorgemaakt en het gezamenlijke bedrijf CRV Holding heeft zich sinds 2002 ontwikkeld tot een genetische hightech multinational met zo'n tweeduizend werknemers, dochterbedrijven over de hele wereld, en een omzet

Bij Sas van Gent de grens over ...

van 168 miljoen euro. Wereldwijd bekleedt het bedrijf een toppositie. Ook dat was een reden om de aandeelhouderscoöperaties te laten fuseren, zegt Michiel Brus, bedrijfsjurist van CRV en tevens dierenarts. 'Het ging zó goed dat de nieuwe voorzitter van de Raad van Commissarissen zei: "Na zoveel jaren te hebben samengewoond, is het tijd om te trouwen." In de rundveewereld zie je dat er toch wat schaalvergroting en fusies plaatsvinden. Dus mochten we ook verder willen groeien, dan zijn we er klaar voor.'

ROMPSLOMP

Beide ledenraden stemden unaniem in met de fusie en omdat de Nederlandse coöperatie groter was en het gezamenlijke bedrijf al in Arnhem was gevestigd, werd voor Nederland

‘We hebben gebruikgemaakt van bestaande onderdelen die we bij elkaar hebben gestapeld’

gekozen. Maar opheffen van de VZW en een nieuwe coöperatie in Nederland beginnen was geen optie: dan zou de VZW weliswaar lid zijn van de nieuwe coöperatie, maar de leden niet. ‘We wilden voorkomen dat we de Belgische leden onderweg zouden verliezen’, zegt Brus. ‘Om lid te worden van de nieuwe coöperatie zou je alle zesduizend leden opnieuw om een handtekening moeten vragen en dat geeft een enorme administratieve rompslomp. Het zou jaren duren om dat voor elkaar te krijgen.’ Daar kwam bij dat het saldo van een VZW bij liquidatie volgens de Belgische wetgeving zou moeten worden uitgekeerd aan een vennootschap met een ‘sociaal oogmerk’. ‘Dus dan zou ook het vermogen van de Belgen weg zijn’, aldus Lekkerkerker.

OPLOSSING

Het idee om de zesduizend Belgische leden fictief, als informele vereniging, de grens te laten oversteken, kwam van een auditor die toevallig bij Dirkzwager aan het werk was, vertelt Lekkerkerker. ‘Hij zei: “Dit zou weleens de oplossing kunnen zijn voor deze casus.”’ Vervolgens zijn we gaan sparren met Ger van der Sangen, universitair hoofddocent aan de Universiteit van Tilburg, die veel over coöperaties heeft gepubliceerd. Volgens hem was het mogelijk, maar de uitwerking was nog best ingewikkeld, want wat wij hebben gedaan, staat nergens in de wet. We hebben gebruikgemaakt van bestaande onderdelen die we bij elkaar hebben gestapeld – voor zover we weten is dit nog niet eerder vertoond.’

CRUX

Bedrijfsjurist Michiel Brus bracht ze in contact met de Vlaamse advocaat Christiaan Beyaert, die de VRV in België begeleidde: een kwestie van voor- en achteruit schakelen. Zo kon de crux van de transactie, namelijk de internationale zetelverplaatsing van de VRV naar Nederland, pas worden uitgevoerd als de coöperatie het onroerend goed in haar bezit had afgestoten; een Nederlandse informele vereniging mag immers geen bezit hebben, vertelt kandidaat-notaris Kruitbosch. ‘Er ging veel tijd zitten in lokale vergaderingen met alle leden, om goed uit te leggen wat de voordelen van de fusie zouden zijn. Dat is vanuit CRV geweldig begeleid door Michiel Brus en zijn collega’s. Spannend was ook nog even of de Kruispuntbank van Ondernemingen, het Belgische handelsregister, zou willen meewerken omdat ze dit niet dagelijks zien. Maar ook dat is door de Belgische advocaat heel goed begeleid.’

En dan was er nóg iemand die een klap op de fusie moest geven: de Nederlandse koning. CR Delta voerde namelijk sinds 1998 het predicaat ‘Koninklijk’. ‘Bij wijzigingen in de structuur van een bedrijf of instelling moet je bestendiging vragen van dat predicaat’, vertelt Lekkerkerker. ‘Dat is gelukt.’

FEESTVERGADERING

Met de zetelverplaatsing bleven de statuten van de VRV – behalve ten aanzien van de zetelverplaatsing naar Arnhem – ongewijzigd. Toen de VRV-leden eenmaal ‘de grens over waren’, werd de informele vereniging omgezet in een formele vereniging en de oude statuten zo veel mogelijk overgenomen. Die vereniging werd omgezet in een coöperatie, waarna beide coöperaties een fusievoorstel kregen voorgelegd waartegen verzet kon worden aangetekend, maar dat deed niemand.

De Arnhemmers werkten in totaal 667 dagen aan het project, dat culmineerde in het absolute sluitstuk: een ‘feestvergadering’ in de Veehallen in Den Bosch. Daar werd het formele besluit om te fuseren genomen. ‘De twee coöperaties vergaderden tegelijk om te stemmen over het voorstel, dat unaniem werd aangenomen’, vertelt Lekkerkerker. ‘Wij waren erbij om te kijken of er goed gestemd werd, en hebben vervolgens ter plekke de akte gepasseerd.’ ■